

Марієта де Мораєс Феррейра (*Ріо-де-Жанейро, Бразилія*)

ІНСТИТУЦІОНАЛІЗАЦІЯ ТА РОЗВИТОК УСНОЇ ІСТОРІЇ:
10 РОКІВ МІЖНАРОДНЬОЇ АСОЦІАЦІЇ УСНОЇ ІСТОРІЇ*

Вступ

У цій статті пропонується простежити процес інституціоналізації усної історії, що набув свого консолідуючого значення 1996 р. зі створенням Міжнародної асоціації усної історії (далі — МАУІ). Головна ідея статті полягає в аналізі впливу цієї організації на зростання й поширення дослідницького поля усної історії напередодні святкування 10-ї річниці з дня її заснування. Ми виходимо з принципу, що МАУІ постала не тільки як засіб «підкріплення» й стимулювання усної історії, але й як каналом виявлення нових наукових викликів, проблем та шляхів їх розв'язання.

Попередня історія Міжнародної асоціації усної історії

Появу усних джерел, особливо у другій половині ХХ ст.¹, академічна спільнота спочатку не сприйняла. Ті, хто підтримували усну історію, перебували поза дослідницькими інституціями та вимушені були об'єднуватися у власні групи зі своїми інститутами, товариствами, виданнями та зустрічами.

У 1950-х рр. перша генерація дослідників зі Сполучених Штатів присвятила свою діяльність збиранню усних свідчень за допомогою магнітофона. Їхня мета полягала у здійсненні програми з інтерв'ювання для запису та збереження інформації про панівні американські групи й спільноти. На базі цієї програми був заснований Колумбійський центр усної історії — своєрідна модель для наступних осередків, утворених протягом 1950-х рр. при бібліотеках та архівах Техасу, Берклі та Лос-Анджелеса. Перший виток цієї ініціативи, що власне й дістала назву усної історії, був пов'язаний із завданням заповнення існуючих у письмовій документації лакун за допомогою формування архівів розтекстованих записів.

У цей перший період існували також інші приклади започаткування проектів зі створення колекцій інтерв'ю, як-от: комітет з історії II Світової війни у Франції та аудіоархіви при Національному інституті антропології у Мексиці (1956 р.), що збирали записані спогади лідерів мексиканської революції. В Італії близькі до лівого

* Стаття є розширеним варіантом пленарної доповіді проф. Феррейри на XIV конференції Міжнародної асоціації усної історії, яка відбулася 12–16 липня 2006 р. у Сідней (Австралія). Публікується з дозволу авторки за рукописом. Переклад з англійської — Г. Г. Грінченко.

партійного крила соціологи та антропологи також почали використовувати усні розвідки для вивчення народної культури.

Упродовж 1960-х рр. нове покоління почало керуватися амбіційнішим принципом у своїй роботі, відмовившись від розглядання усного свідчення як додаткового джерела до писемних матеріалів. У Сполучених Штатах боротьба за громадянські права афроамериканців, жінок, іммігрантів та інших меншин відіграла велику роль у підтвердженні своєчасності усної історії, яка намагалася надати право голосу тим, хто був вилучений з парадної історії домінантних груп, та висвітлити те, від чого офіційна історіографія відмовлялася тривалий час. Усна історія позиціонувала себе як інструмент утворення ідентичності груп та соціальних трансформацій: це була бойовнича усна історія. Ця пропозиція, однак, не була сприйнята повною мірою ні академічною спільнотою взагалі, ні істориками зокрема.

У цей період усна історія розвивалася у тандемі й під прапорами нонконформізму, який потрясав усі 1960-ті. Найрадикальніша частина усних істориків захищала альтернативну історію від не тільки академічної, але й усієї історіографічної конструкції, що базувалася на письмі. Ідея того, що усне свідчення є єдиною істинною «правдою людини», набувала політичного виміру захисту історично пригнобленого. Результатом цього процесу стало створення 1966 р. Американської асоціації усної історії, а роком пізніше було розпочато випуск об'їзного листка (бюлетеня) асоціації («*Oral History Association Newsletter*»). Офіційне видання Американської асоціації усної історії («*Oral History Review*») вперше вийшло друком 1973 р.² Цього ж року на щорічному засіданні Організації американських істориків у Чикаго Рональд Гріл запропонував компромісний підхід, орієнтуючи усну історію на всі ділянки історичного універсуму, але переважно — на оповіді виключених із офіційного дискурсу меншин³.

Ця ідея «усної історії виключених» швидко поширилася в інших країнах, зокрема в Англії, де Товариство усної історії опублікувало перше число свого журналу «*The Journal of the Oral History Society*» ще 1971 р.⁴ Дещо інші функції усної історії, зорієнтовані на те, щоб повернути історію людям та сприяти демократизації історіописання, підкреслив у своєму дослідженні «Голос минулого» Пол Томпсон⁵. Таким чином, йшлося про запровадження своєрідної контр історії, що радикально інвертуватиме загально визнані методи та об'єкти дослідження та стане бойовничою і політично ангажованою. Усна історія та дебати навколо неї поширилися й в інших країнах, як-от Німеччині, Італії, Франції та Іспанії, набуваючи у кожному регіоні рис та ознак, характерних для місцевих історіографічних культур. Попри деяку недовіру, усноісторичний рух у європейському академічному середовищі зростав і міцнів завдяки дослідженням Пола Томпсона в Англії, Луїзи Пассеріні та Алессандро Портеллі в Італії, Мерседес Віланової в Іспанії, Лутца Нітхаммера у Німеччині.

Саме у контексті цих дебатів про можливості усної історії 1975 р. на XIV Міжнародному конгресі історичних наук, що відбувся у Сан-Франциско, США, був організований та проведений круглий стіл під назвою «Усна історія: нова методологія в історичному дослідженні». Ця подія стала важливим поворотним пунктом

у розвиткові усної історії, оскільки відтоді всі дискусії про роботу й тематику важливих міжнародних зустрічей мали враховувати також і усну історію. Наступного року в Болоньї, Італія, відбувся перший Міжнародний конгрес із усної історії під назвою «Антропологія та історія: усні джерела». Обидві ці події можна розглядати як початок третього етапу в розвиткові усної історії, що характеризується утворенням інтернаціональної інституціональної мережі.

Протягом наступних років група європейських та північноамериканських дослідників і професорів почали організовувати періодичні конференції, що стали полем презентацій та дискусій навколо їхніх дослідницьких практик, методологічних рефлексій стосовно усної історії тощо. Ці міжнародні заходи стимулювали формування середовища професіональних усних істориків та зростання кількості університетських дослідницьких груп, так само як і спеціалізованих періодичних видань, що об'єднували дослідників різних країн.

У Бразилії⁶ вже 1974 р. фундація Getulio Vargas (FGV) зініціювала першу програму з усної історії, метою якої стало збирання свідчень та спогадів політичних лідерів Бразилії. У 1981 р. в Італії був заснований журнал «Fonti Orali», що виходив до 1987 р. У 1980 р. у Франції була створена французька Асоціація аудіоархівів, цього ж року в Інституті сучасної історії було проведено першу зустріч дослідників, що мали досвід праці з джерелами усного походження.

У цілому з 1975 р. усноісторичний рух розвивався й поширювався завдяки досить широкому колу дослідних центрів, створених у багатьох країнах Європи й Америки, набуваючи статусу й ідентифікуючи себе з окремим дослідним полем. Цей третій період у розвитку усної історії може розглядатися як період зростання й поширення видавничих і дослідних центрів з усної історії у той час, коли міжнародні конференції були обмежені невеликою кількістю дослідників здебільшого з Європи. Наведений нижче список перших восьми конференцій демонструє їхнє зосередження у Європі та досить нерегулярне проведення. Тут слід наголосити, що упродовж перших двадцяти років з моменту проведення конференції 1976 р. ідея створення організації, що поєднувала б усіх, хто працює в цьому дослідному полі, й тим самим інституціоналізувала б усноісторичний рух, не набула поширення.

Рік	Захід	Місто	Країна
1975	14 Міжнародний Конгрес історичних наук (Усна історія: нова методологія в історичному дослідженні)	Сан-Франциско	США
1976	I Міжнародна конференція з усної історії	Болонья	Італія
1978	II Міжнародна конференція з усної історії	Кольчестер	Англія

Рік	Захід	Місто	Країна
1980	III Міжнародна конференція з усної історії	Амстердам	Нідерланди
1982	IV Міжнародна конференція з усної історії	Екс-ан-Прованс	Франція
1985	V Міжнародна конференція з усної історії	Барселона	Іспанія
1987	VI Міжнародна конференція з усної історії	Оксфорд	Англія
1990	VII Міжнародна конференція з усної історії	Ессен	Німеччина
1993	VIII Міжнародна конференція з усної історії	Сієна	Італія

Труднощі у доступі до матеріалів цих заходів не дають можливості детальної про них розповіді. Однак протоколи VIII Міжнародної конференції з усної історії, що мала місце у Сієні⁷ 1993 р., демонструють масову присутність європейських дослідників⁸ (66 %), що значно перевищувала кількість учасників з Північної Америки (15 %), Латинської Америки (14 %), Океанії (4 %) та Азії (1 %). Цей розподіл демонструє рис. 1.

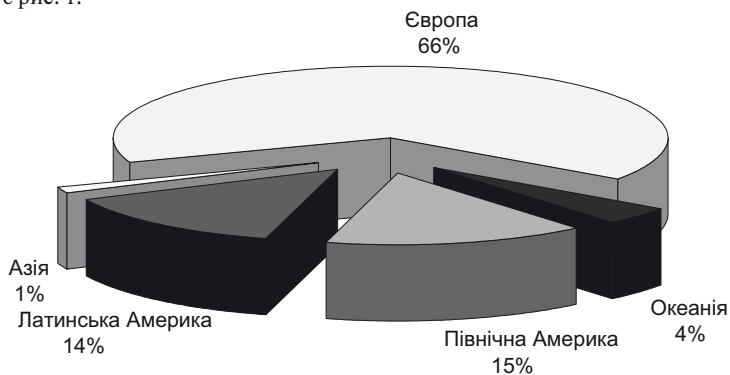

Рис. 1. Порівняльна діаграма за країнами-учасницями. Сієна, 1993

Успіх міжнародних конгресів можна назвати центральним елементом інтеграції усної історії у світ академічної науки. Інший важливий наслідок міжнародних конференцій полягав у стрімкому зростанні кількості спеціалізованих видань та запровадженні практики національних і регіональних зустрічей. У 1989 р. було розпочато публікацію журналу «Historia y Fuente Oral», головним редактором якого з самого початку була Мерседес Віланова і який став консолідуючим чинником не тільки для іспанських усноісторичних студій, але й для усього відповідного інтернаціонального середовища.

Протягом 1980-х рр. відбулися вражаючі зміни у різних площинах історичних досліджень: у них були інкорпоровані студії з історії повсякденності, визнана актуальність і важливість квалітативного аналізу й дослідження індивідуального досвіду людини, тобто фокус наукового інтересу змістився зі структур на мережі та взаємозв'язки, з систем на випадки, з колективних норм на одиничні ситуації. Водночас своє друге народження переживали культурна історія й політичні науки.

Відродження поля політики як привілейованого локусу артикуляції соціальних цілей породило важливі альтернативні шляхи переоцінки діяльності й стратегій її акторів, ролі та місця суб'єкта в історії в цілому. У цьому новому підході персональні оповіді та біографії набули нових значень. Трансформація поля Історії загалом та історії ХХ ст. зокрема започаткувала нову дискусію про роль історичних джерел, й тим самим дозволила усній історії посісти своє місце у історіографічних дебатах, що й досі тривають.

Поява нового розуміння історії ХХ ст., що дістало назву історії сучасності, — й тим самим усвідомлення специфічності одночасного існування «живих» повідомлень, що за певних обставин детермінують роботу історика, — спричинила переміщення усних свідчень до центру дослідницької уваги. Більше того, трансформації сучасних суспільств й викликані ними зміни у комплектуванні архівів, що отримують дедалі більшу кількість аудіозаписів, дали потужний імпульс тенденції перегляду ролі усних та писемних джерел.

Швидкі й часом драматичні зміни в сучасних суспільствах генерували соціальні рухи, що виявилися більшою мірою фрагментарними та локальними, зі специфічними та швидкоплинними цілями. У цьому контексті виникла тенденція до формування соціальних груп навколо первинних ідентичностей (релігійних, етнічних, територіальних, національних тощо) задля подолання обмежень кордонів та крихкості традиційних міжособистісних зв'язків. Цей напружений пошук ідентичності характеризувався повсюдним розпадом організацій, утратою інституціональних легітимаций, послабленням раніше впливових соціальних рухів та появою ефемерних культурних експресій. Втрата значень минулого та зростаюча тенденція до забування вела сучасні суспільства до розуміння необхідності поновлення як пам'яті, так і історії. Певною мірою це, можливо, й стало поворотним пунктом до процесів глобалізації, що змінили перспективи світу завдяки прискоренню часу історії й тим самим породили відчуття небезпеки. Але, щоб повернутися до своїх коренів, треба відновити проторений шлях замість того, щоб змінювати напрямок подорожі.

Практично за двадцять років вісім конгресів з усної історії відбулися в Європі та США. Ці зустрічі, як уже було наголошено, відіграли суттєву роль у розвиткові усної історії, урізноманітнюючи підходи, породжуючи методологічні дебати та, найважливіше, впливаючи на нову генерацію дослідників з так званих країн, що розвиваються.

Конференція, організована Рональдом Грілом та проведена у Колумбійському університеті 1994 р., не мала ніякого порядкового номеру, і після неї, на жаль, не залишилося жодних протоколів, але вона знаменувала собою початок нових часів та важливих діалогів з країнами, що перебувають поза віссю Європа—США, особливо з країнами Латинської Америки. Зустріч у Колумбійському університеті

засвідчила нові перспективи усної історії, відкриваючи горизонти для нового покоління дослідників завдяки, не в останню чергу, можливості плідного спілкування з «батьками» усної історії, тими, хто стояв біля витоків цього напрямку.

Після цього заходу відкрилися нові перспективи також для впровадження нової інтернаціональної мережі обміну. У випадку Бразилії, яку можна розглядати як приклад значного впливу конференції Р. Гріла, слід зауважити зростання ініціативи дослідників як у царині наукових усноісторичних розвідок, так і у сфері встановлення постійних професійних контактів. Не слід у цьому контексті забувати, що навесні 1994 р. була заснована Бразильська асоціація усної історії, що не тільки об'єднала дослідників цієї країни, але стимулювала артикуляції щодо можливостей створення іншої асоціації задля зміцнення зв'язків з визнаними фахівцями не тільки США, але й європейських країн. Не можна не відзначити той факт, що саме на конференції в Нью-Йорку вперше взяла участь вражаюча кількість молодих дослідників, які також висловлювали емоційну підтримку ідеї постійних зустрічей та контактів⁹. Такі самі процеси й артикуляції мали місце в інших країнах, що стимулювало й формувало підстави для створення міжнародної асоціації.

Утворення МАУІ

У 1996 р. у шведському Гетеборзі відбулась ІХ Міжнародна конференція з усної історії¹⁰, яка засвідчила нові тенденції та виклики часу. Значно більша кількість учасників та присутність великого числа науковців з Латинської Америки ще раз продемонстрували необхідність створення нової організації. На цьому заході відбулась презентація 164 доповідей¹¹, автори яких приїхали з різних країн (див. рис. 2).

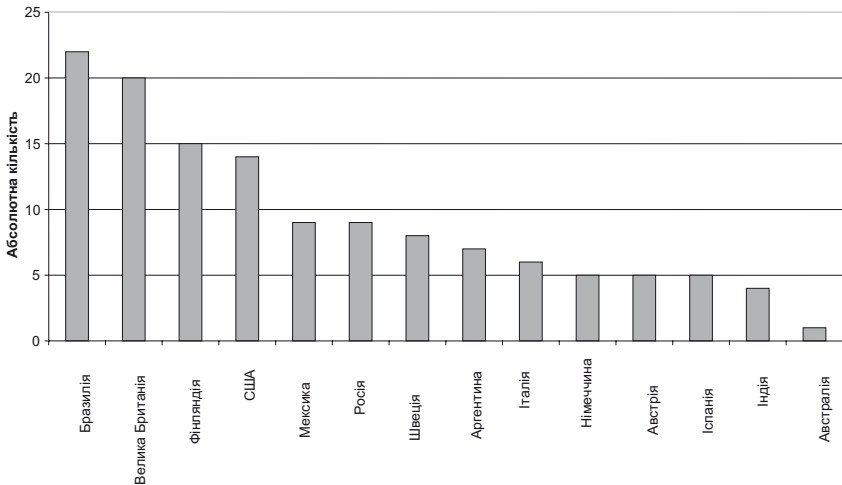

Рис. 2. ІХ Міжнародна конференція з усної історії
Країни з найбільшою кількістю доповідей-презентацій. Гетеборг, 1996

Наприкінці конференції було оголошено про заснування Міжнародної асоціації усної історії (МАУІ) та обрано її першого президента — Мерседес Віланову. Бразилію було вибрано наступним місцем проведення конференції, що мала відбутися 1998 р. у Ріо-де-Жанейро. Ухвалена редакція Статуту зафіксувала періодичність зустрічей за умови дотримання правила континентальної ротації, а також проголосила іспанську мову, поряд з англійською, офіційною мовою асоціації¹². З утворенням МАУІ процес інституціоналізації усної історії набув певного рівня консолідації та розширив географію майбутніх зустрічей. Географічний ліміт осі Європа — США, місце народження усної історії й детермінований ним ареал перших конференцій стримували участь у них дослідників з Азії, Африки, Океанії та Латинської Америки. Усвідомлення цього факту поряд із широкомасштабною інституціоналізацією усної історії привело до територіального розмаїття конференцій та певної демократизації цього напрямку роботи.

Протягом наступних 10 років МАУІ вдало дотримувалася принципу континентальної зміни місця проведення конференцій та провела свої заходи у Швеції, Бразилії, Туреччині, Південній Африці, Італії та Австралії:

Рік	Подія	Місто	Країна
1996	IX Міжнародна конференція з усної історії	Гетеборг	Швеція
1998	X Міжнародна конференція з усної історії	Ріо-де-Жанейро	Бразилія
2000	XI Міжнародна конференція з усної історії	Стамбул	Туреччина
2002	XII Міжнародна конференція з усної історії	Пітермаріцбург	Південна Африка
2004	XIII Міжнародна конференція з усної історії	Рим	Італія
2006	XIV Міжнародна конференція з усної історії	Сідней	Австралія

Протоколи X Міжнародної конференції у Ріо-де-Жанейро¹³, першого заходу поза Європою і США та після проголошення Асоціації, також дають можливість простежити певні трансформації (див. рис. 3)

На цій конференції було представлено 179 доповідей, 124 з яких — дослідниками з Латинської Америки: 85 — із Бразилії, 19 — з Аргентини, 13 — з Мексики, 7 — з інших країн. Ці цифри свідчать про те, що міжнародні конференції стимулювали участь у них локальних товариств, що продукували нові проекти й виносили їх на обговорення. Крім того, з'явилася тенденція перетворення міст та країн проведення конференцій на нові центри усної історії. До того ж знайомство з новими регіональними дослідженнями збагачували досвід іноземних відвідувачів,

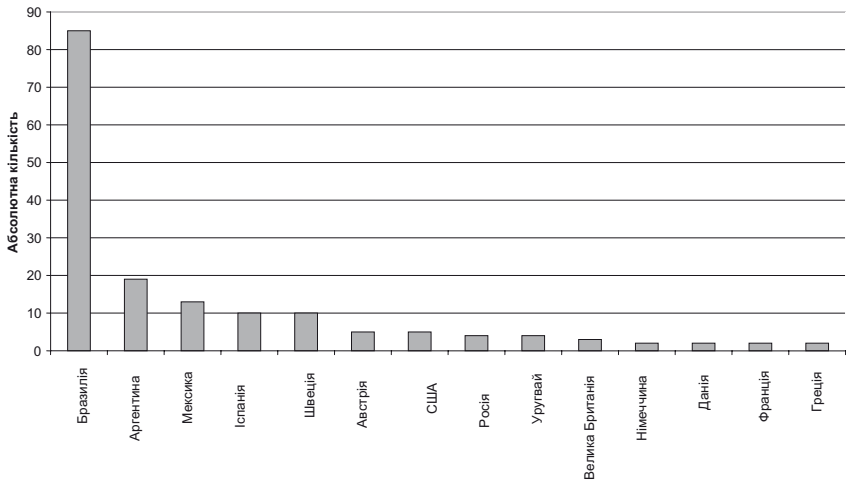

Рис. 3. X Міжнародна конференція з усної історії
Країни з найбільшою кількістю доповідей-презентацій. Ріо-де-Жанейро, 1998

спричиняючи наступні контакти. Також слід відзначити, що рівний статус, наданий іспанській та англійській мові, мав екстраординарне значення для Латинської Америки.

XI конференція в Стамбулі¹⁴ підтвердила зростання кількості симпатиків усної історії, на цій зустрічі було представлено вже 214 доповідей. На жаль, у протоколах цієї конференції не були зафіксовані країни, звідки походили доповідачі, тому кількісний порівняльний аналіз презентацій не є можливим.

Зустріч у Південній Африці¹⁵ на XII конференції, хоча й із невеликою кількістю учасників та 154 доповідями (46 — з Бразилії, 20 — з США, 15 — з Аргентини та 14 — з Південної Африки) мала велике значення з точки зору включення африканських країн до міжнародної мережі усної історії (рис. 4). Після цього заходу Південна Африка, що до 2002 р. мала дуже невелике представництво на міжнародних усноісторичних конгресах, стала постійним представником на конференціях МАУІ.

Порівняно з попередньою конференцією в Римі¹⁶ була вражаюче репрезентативною (302 доповіді) та ще різноманітнішою з точки зору географії країн-учасниць (рис. 5). Країнами з найбільшою кількістю учасників цього разу стали США (79 доповідей), Бразилія (73), Велика Британія та Італія (по 17 доповідей кожна)¹⁷.

Остання XIV Міжнародна конференція з усної історії, що мала місце в Австралії 2006 р., серед іншого, ставила за мету стимулювання й підтримку усноісторичних розвідок в Океанії. На конференції пролунало 203 доповіді¹⁸, 60 — з Австралії, 30 — зі США, 17 — з Бразилії (рис. 6).

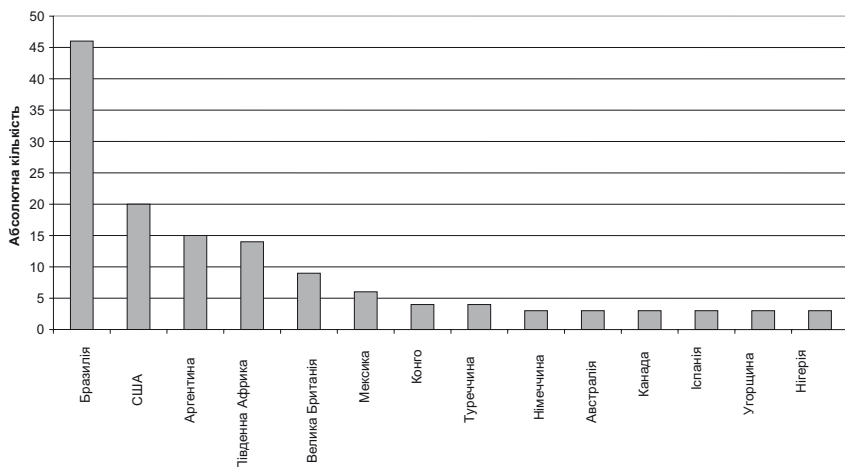

Рис. 4. XII Міжнародна конференція з усної історії
Країни з найбільшою кількістю доповідей-презентацій. Пітермаріцбург, 2002

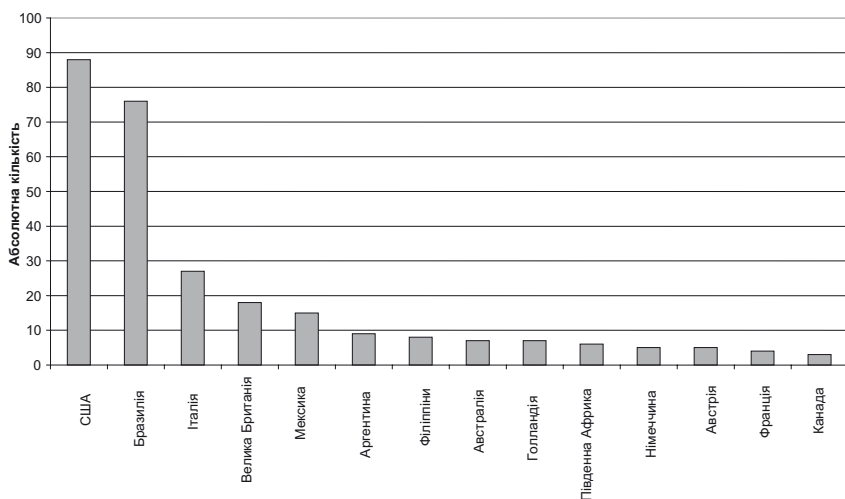

Рис. 5. XIII Міжнародна конференція з усної історії
Країни з найбільшою кількістю доповідей-презентацій. Рим, 2004

Рисунки 7, 8 демонструють динаміку зростання кількості учасників упродовж 10 років існування МАУІ та розширення географії її представництва завдяки організації та проведенню міжнародних конференцій у шести країнах на чотирьох континентах.

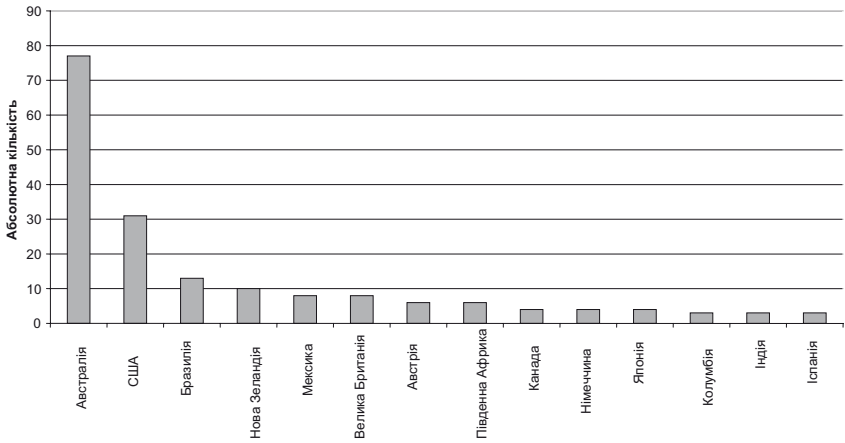

Рис. 6. XIV Міжнародна конференція з усної історії
Країни з найбільшою кількістю доповідей-презентацій. Сідней, 2006

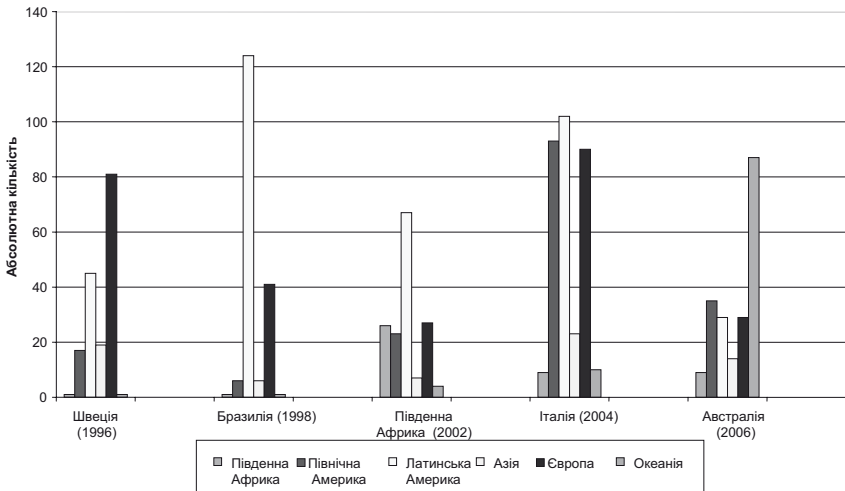

Рис. 7. Доповіді за континентальним представництвом, МАУІ (1996–2006)

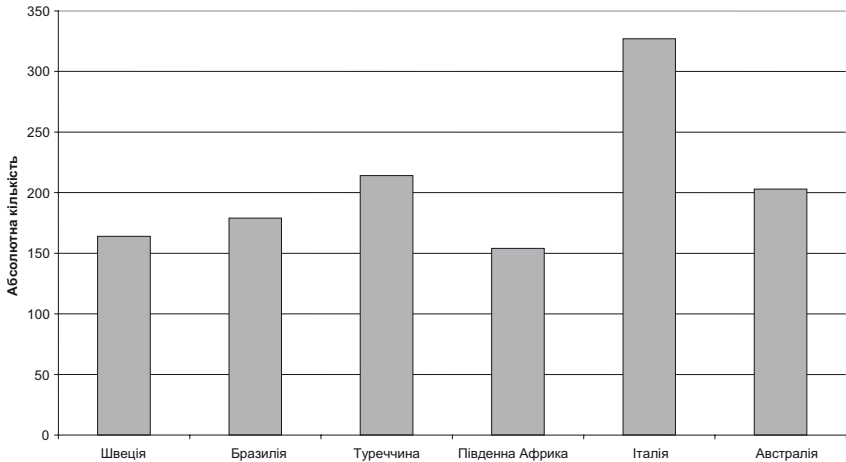

Рис. 8. Кількість доповідей на конференціях МАУІ (1996–2006)

Розвиток та розмаїття тематики

Зміна місць проведення конференцій привела й до певної урізноманітнення тематики, що не в останню чергу було зумовлено впливом регіональної проблематики. І хоча вибір назв секцій (тобто їх тематики) завжди залежить від організаційних комітетів конференцій, протягом 10 років існування МАУІ представлені на її заходах доповіді мали тенденцію до вертикалізації предмета зі збереженням значної варіативності тем (див. рис. 9–15).

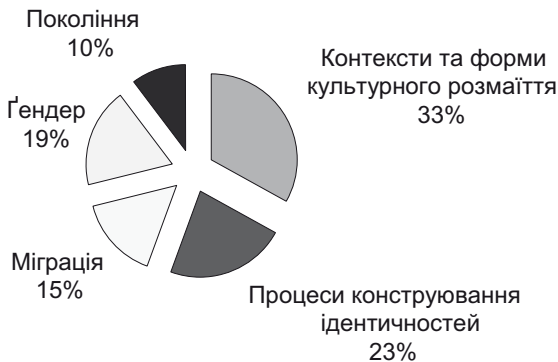

Рис. 9. Робочі групи. Сієна, 1993

Рис. 10. Робочі групи. Гетеборг, 1996

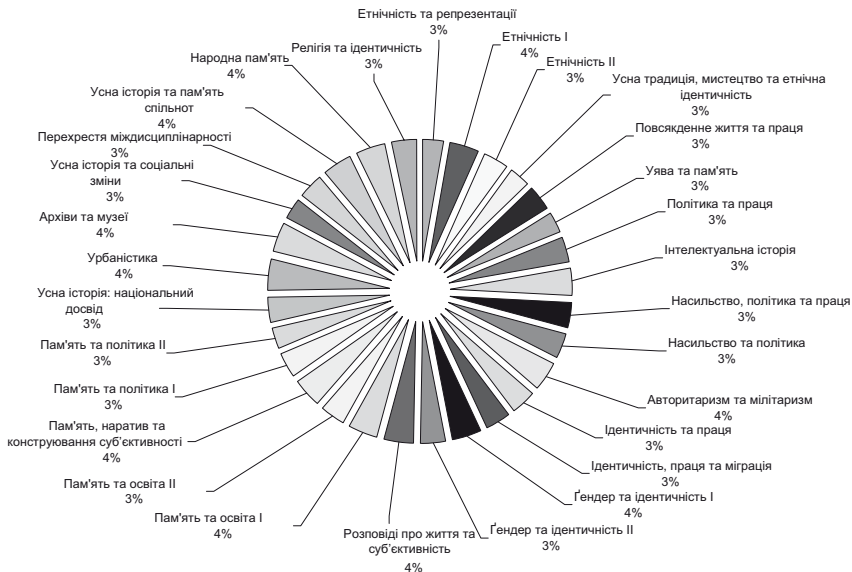

Рис. 11. Робочі групи. Ріо-де-Жанейро, 1998

Рис. 12. Робочі групи. Стамбул, 2000

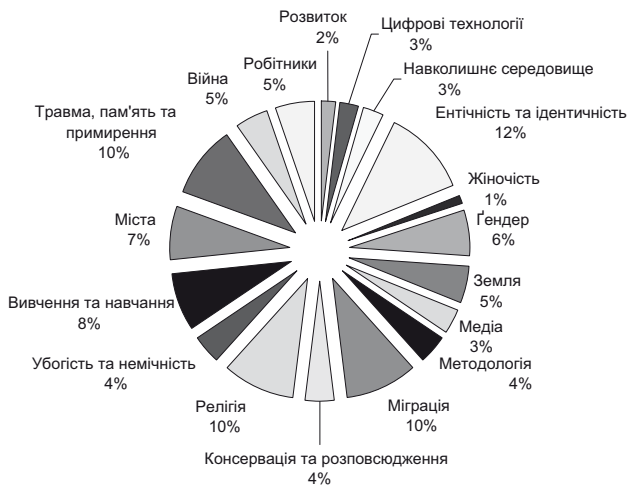

Рис. 13. Робочі групи. Пітермаріцбург, 2002

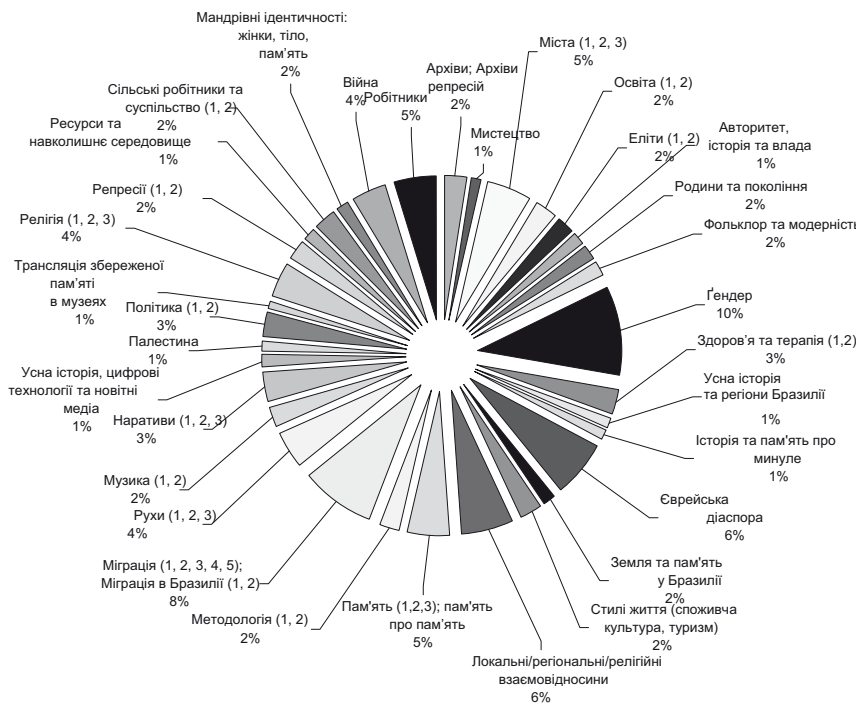

Рис. 14. Робочі групи. Рим, 2004

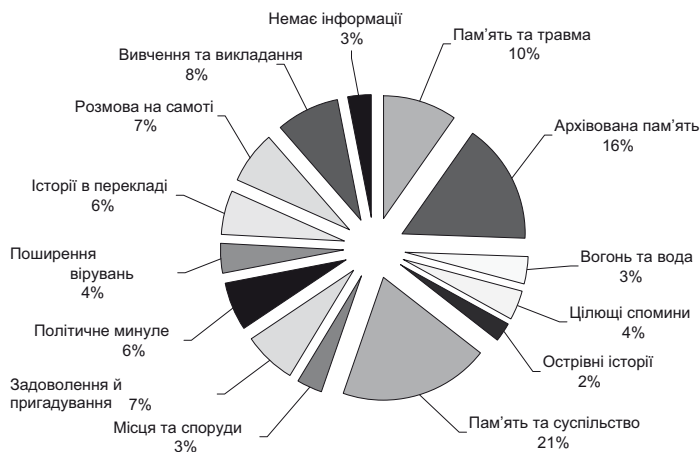

Рис. 15. Робочі групи. Сідней, 2006

Заключні зауваження

Аналіз діяльності МАУІ протягом 10 років її існування дозволяє сказати, що вона досягла вражаючих успіхів, значно збільшивши кількість своїх членів, розширивши як географію, так і тематику усноісторичних розвідок, зумовивши плідну співпрацю й окресливши подальші перспективи досліджень — переважно академічних та соціально орієнтованих.

Через десять років після заснування МАУІ ми можемо впевнено стверджувати, що її здобутки не підлягають сумніву, передусім завдяки долученню до її діяльності нових та численних регіонів і дослідників. Через уведення до дискусій специфічної тематики інших країн, інших народів та соціальних сегментів ми стали свідками появи нової проблематики в дослідженнях та обговореннях. А поява електронних обіжних листків та постійного сайту Асоціації (з його перманентною адресою у Бразилії) значно підвищили можливості контактів та інформування.

Цей рух уперед, що підтвердив та обстоював силу усної історії, водночас спричинив нові проблеми та виклики, які можна розділити на дві окремі, але взаємопов'язані категорії:

- 1) необхідність підтримки розуміння усної історії як руху, що викриває соціальні проблеми та допомагає різноманітним соціальним групам використовувати власний голос задля побудови своєї ідентичності чи досягнення політичних цілей. Водночас розуміння усної історії як академічної дисципліни та поля наукових розвідок має забезпечуватися дослідними проектами, що містять ґрунтовну перевірку пропонованих гіпотез та аналізованих матеріалів іншими джерелами. Виходячи з цієї перспективи, необхідним стає критичний та дистанційований погляд, що надає можливість не тільки розпізнати невідповідність між наративом та реальністю, але й інтерпретувати цю реальність. Таким чином, заняття усною історією, чи то для громадських, чи академічних цілей — це не тільки володіння записувальним пристроєм, безпосередній запис наративів та їхня публікація. Усна історія передбачає дослідження, методологічне обґрунтування, критичний аналіз та рефлексію над отриманими у процесі інтерв'ювання матеріалами;
- 2) необхідність обговорення шляхів та методів збереження та архівації усних джерел — як отриманих під час громадських, так і суто наукових проєктів, розробки критеріїв запису та зберігання тощо.

¹ Філіп Жутар (Philippe Joutard) стверджує, що африканська історія з самого початку використовувала усні джерела. Про усну історію у XX ст. див.: *Joutard Ph. 25 años de Historia Oral — II, La historia oral: balance de un cuarto de siglo de reflexión metodológica y de trabajos//Historia, Antropología y Fuentes Orales. — 1996. — V. 1. — N. 15. — P. 155–170; Trebitsch M. A função epistemológica e ideológica no discurso da história contemporânea/Ferreira, M. (Org.). História oral e multidisciplinaridade. — Rio de Janeiro, 1994. — Pp. 19–43; Vilanova M. How did the IOHA come into being: from*

Göteborg to Istanbul//Words and Silences — Bulletin of the International Oral History Association. — June 2002. — Vol. 1. — Number 1. — Pp. 15–21, 23–29.

² http://www.dickinson.edu/oha/pub_nl.html. Посилання 21 червня 2006 р.

³ Grele R. J. Envelopes of Sound. The Art of Oral History. 2nd ed. — New York, 1991. — 283 p.

⁴ <http://www.ohs.org.uk/journal/>. Посилання 21 червня 2006 р.

⁵ Thompson P. The Voice of the Past. — Oxford, 1978. — 257 p.

⁶ Про усну історію у Бразилії див.: Ferreira M. Desafios e dilemas da história oral nos anos 90: o caso do Brasil//História Oral, São Paulo. — June 1998. — Number 1. — P. 19–30; Ferreira M. Entrevista concedida a Marco Aurélio Santana e Verena Alberti, em 17/06/2000//História Oral, São Paulo. — June 2001. — Number 4. — P. 165–176.

⁷ Proceedings of the VIIIth International Oral History Conference, “Memory and multiculturalism”. Sienna-Lucca, 2528 Feb., 1993. Comitato Internazionale di Storia Orale; Amministrazione Provinciale di Lucca, Assessorato alla Cultura; Amministrazione Provinciale di Siena, Assessorato alla Cultura; Regione Toscana; Università degli Studi di Siena. 1v.

⁸ Загальна кількість текстів, опублікованих у Сієні, дорівнює 97, однак інституціональна приналежність може бути виявлена лише стосовно 72 статей.

⁹ Наступного 1995 р. Алессандро Портеллі, Мері Маршал Кларк, Лутц Нітхаммер та Алістер Томсон вперше відвідали Бразилію, щоб взяти участь у семінарі «Етика та усна історія». У 1996 р. у бразильському Кампінасі відбулась III Національна конференція з усної історії, в роботі якої взяли участь Рональд Гріл (США), Еліс Бонгіл (Мексика) та Анрі Руссо (Франція).

¹⁰ Proceedings of the IXth International Oral History Conference, “Communicating Experience”, 1996. Göteborg, 4 vols.

¹¹ Усю інформацію стосовно кількості учасників та їхніх інституцій було взято з протоколів конференцій. Дані стосовно конференції в Австралії розміщено на її офіційному веб-сайті: <http://www.une.edu.au/ioha2006/conference%20program.html>. Посилання 20 червня 2006 р.

¹² Згідно зі Статутом МАУІ головним органом Асоціації є Рада, до складу якої входить президент Асоціації, два віце-президенти, попередній президент та 9 членів Асоціації з як мінімум 5 різних країн, виконавчий секретар. Президент та віце-президенти обираються простою більшістю голосів на загальних зборах членів Асоціації. Виконавчий секретар призначається Радою на термін, ухвалений Радою, і поєднує функції секретаря та скарбника. Загальні збори членів Асоціації проводяться, як правило, на міжнародних конференціях з усної історії, які, за Статутом, мають збиратися кожні 3 роки, на практиці це трапляється кожні 2 роки. Головний Інтернет-ресурс новин Асоціації — це Newsletters, що виходять двічі на рік, розповсюджуються за підпискою та розміщуються на сайті Асоціації, головний друкований орган — журнал «Words and Silences», який поштою надходить усім членам Асоціації. (Прим. ред.)

¹³ Proceedings of the Xth International Oral History Conference, “Challenges for the 21st Century”, 14–18 July, 1998. Rio de Janeiro: Centro de Pesquisa e Documentação de História Contemporânea do Brasil, Fundação Getulio Vargas: FIOCRUZ, Casa de Oswaldo Cruz, 1998, 3 vols.

¹⁴ Proceedings of the XIth International Oral History Conference, "Crossroads of History: Experience, Memory, Orality", 15–19 July, 2000. International Oral History Association in collaboration with the Department of History at Bogaziçi University; Istanbul: Turkey, 3 vols.

¹⁵ Proceedings of the XIIth International Oral History Conference, "The power of Oral History: Memory, Healing and Development", 24–27 June 2002. Edited by Philippe Denis and James Worthington. The International Oral History Association in collaboration with Sinomlando Project, University of Natal, Pietermaritzburg. 4 vols.

¹⁶ Proceedings of the XIIIth International Oral History Conference, "Memory and Globalization", 23–26 June, 2004. International Oral History Association; Roma, CD-ROM.

¹⁷ У роботі XIII конференції в Римі взяли участь також дослідники з України — голова жіночого центру «Спадщина» Галина Дацюк та доцент кафедри українознавства Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна Гелінада Грінченко. (Прим. ред.)

¹⁸ Дослідження виконано на основі даних веб-сайту конференції станом на 16 червня 2006 р.: <http://129.180.101.119/fmi/iwp/cgi?-db=IOHA2006DB&-loadframes>. Proceedings of the XIVth International Oral History Conference, "Dancing with memory: oral history and its audiences", 12–16 July, 2006. International Oral History Association; Australia, CD-ROM.